

“LIFE” מקורות הירדן – אדם וטבע

סקר עמדות/רצונות הציבור הגובל בנחלי האיתן באיזור התכנון

יולי 2007

תכנון תיירות ונופש רעיוני וכלכלי
אדריכלות נוף ותכנון סביבתי

נס ציונה, נורדאו 40, 74023, טל. 08-9405775 פקס 08-9406993

דואר אלקטרוני: ilanbj@012.net.il

אתר: www.geocities.com/nofesh

אילן בן-יוסף ועליזה רפפורט
תסקירי השפעה על הסביבה

נייד אילן: 052-2505703

תוכן עניינים

עמוד

2	מבוא.....
3	נתונים דמוגרפיים.....
4	מצב הנחלים בראייה כללית.....
8	יחסי גומלין בין התושבים לנחלים.....
10	גישות התושבים לפתרונות/אסטרטגיות לשימור.....
12	סיכום.....
16	נספח א': שאלון הסקר.....

במסגרת פרויקט חיים LIFE לירדן, נערך סקר עמדות/רצונות הציבור הגובל בנחלי האיתן באיזור התכנון. הסקר נועד ללמוד על עמדות ורצונות הציבור, ביחס לעתיד הנחלים ויחסי הגומלין עם מיגזרי פעילות שונים כמו מגורים, תיירות, חקלאות וכו'. הסקר בוצע בשטח ובטלפון באמצעות שאלונים, וכלל 6 שאלות ופרטים דמוגרפים (ראה נספח).

בסקר השתתפו 301 מרואיינים שהסכימו להיענות לפניית הסוקרים; רוב השאלות היו פתוחות, כלומר איפשרו למרואיינים לענות תשובות ארוכות ומפורטות (ולא לבחור מספר אפשרויות מובנה ומוגבל).

הסקר התרכז במספר נושאים:

- נתונים דמוגרפים בסיסיים על המרואיינים (מין, מקצוע, מיקום ביחס לנחל)
- מצבם הכללי של הנחלים
- יחסי הגומלין בין המרואיינים לנחלים
- התחזית לעתיד
- התייחסות המרואיינים להטלת מגבלות גישה לנחלים במסגרת שימור

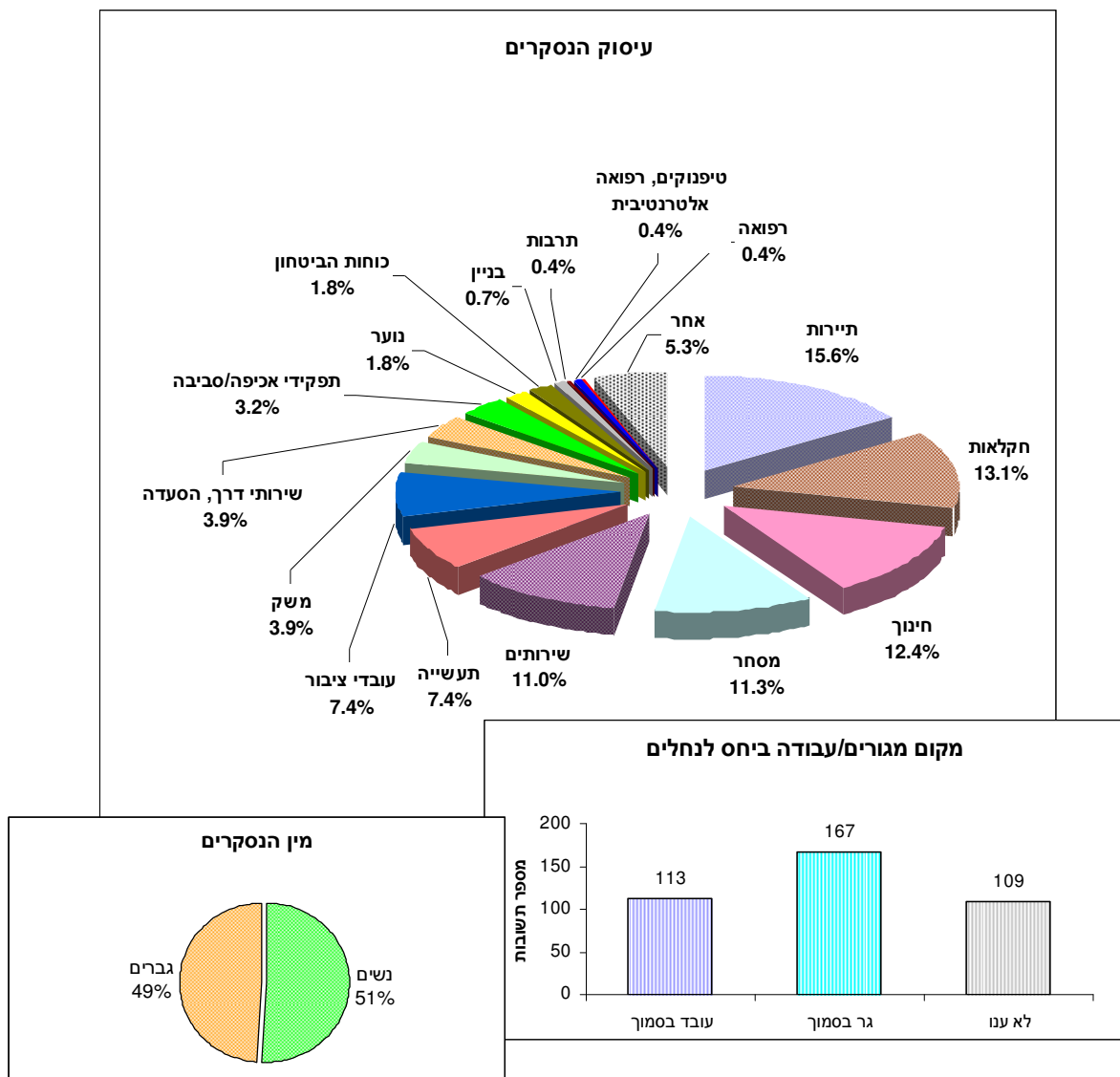
ניתוח תוצאות הסקר התבצע בשיטה של כימות סטטיסטי של מגמות ונקודות חוזרות בתשובות המרואיינים ל-6 השאלות הפתוחות (ומספר שאלות דמוגרפיות), עד שגובשו מהן סופית כ-115 פרמטרים של נושאים ודירוגי חומרה שונים, שהיו הבסיס למסקנות הסקר ולגרפים במסמך זה. תוצאות הסקר להלן כוללות גם ציטוטים נבחרים מתשובות המרואיינים.

נתונים דמוגרפיים

1. התפלגות המקצועות של 301 המרואיינים : שבעת הסקטורים הדומיננטיים הם תיירות (15%), חקלאות (13%), חינוך (12%), מסחר (11%) שירותים שונים (11%), תעשייה (7%) ועובדי ציבור (7%).

מין המרואיינים משקף את המאזן הארצי : 51% נשים ו-49% גברים. לא היו הבדלים משמעותיים בהתפלגות התשובות בין גברים לנשים.

כמחצית מהנשאלים (167) ציינו שהם גרים סמוך לנחלים, וכשליש (113) עובדים סמוך להם.

מצב הנחלים בראייה כללית

לדעת רוב המרואיינים (70%), מצב הנחלים הוא לא טוב או חמור מאוד. 17% מאמינים שהמצב הוא בינוני או טוב, והיתר נחלקים בין לא יודעים, למרואיינים שענו רק לגבי המצב ביישוב שלהם.

גורמי הנזק הנתפסים בקרב המרואיינים מגוונים ביותר, המוביל שבהם: "לכלוך-זבל" (שני שלישי מהמרואיינים). רובם התכוונו בכך לפסולת לא תעשייתית הנזרקת בידי בודדים ו/או קבוצות (על פי הפירוט המילולי שניתן).

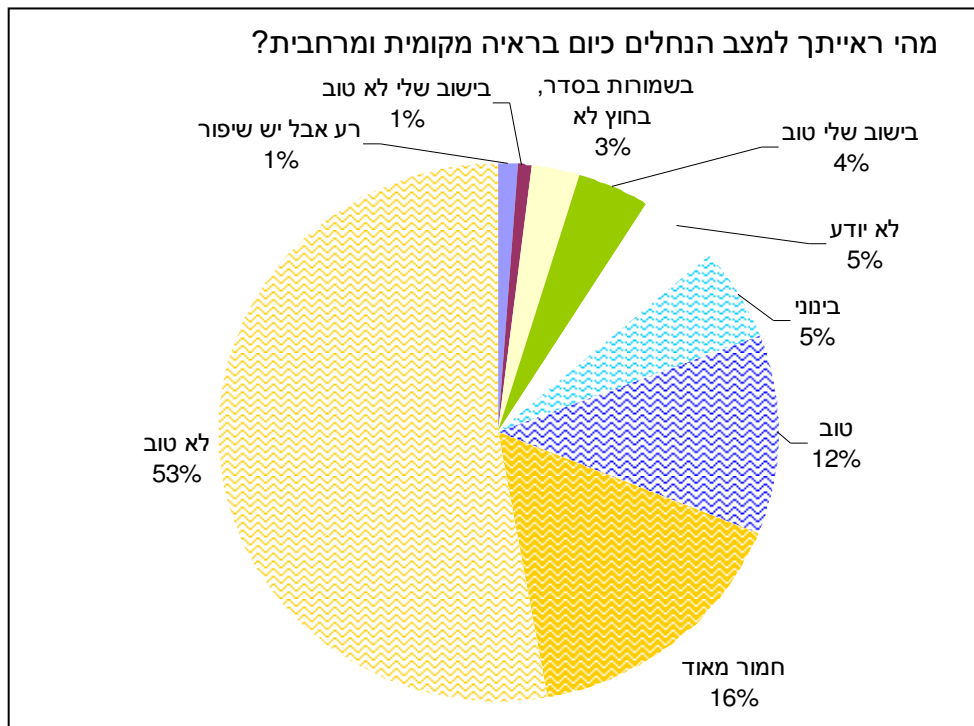
לעומת זאת, רק שלישי מהמרואיינים הזכירו "רשלנות מטיילים" באופן ישיר (ממצא מפתיע, שיכול להצביע על כך שגם אם רשלנות מטיילים היא התוצאה הסופית, היא נתפסת יותר כסימפטום או תגובה למצב מאשר מקור הבעיה, לה אחראים גורמים אחרים).

אכן בחלוקה כמעט שווה, רוב המרואיינים (כשני שלישי) מטילים את האחריות גם או רק על גורמים מערכתיים:

א. רשלנות רשויות וחוסר אכיפה

ב. חוסר אחזקה/שימור

ג. חוסר מודעות וחינוך לקוי

גורמי הנזק הנוספים שצוינו הם: "זיהום" (14%, תעשיות בעיקר). 9% דיווחו על זיהום חקלאי לא כולל חוות דגים, ו-6% נוספים הזכירו זיהום ע"י חוות דגים. רק אצל מיעוט זה (בד"כ תושבי המרחב הכפרי) ישנה מודעות לסוגי זיהום הנסתרים מהעין שמחלחלים לנחלים (יכול להצביע על חוסר הכרה במורכבות המערכת הסביבתית ויחסי אדם-טבע, היוצרים מזהמים "שקטים" כמו רפתות, לולים, דישון ואף שריפת גזם ונשירת מטעים הגובלים בנחלים).

9% מהמרואיינים מתריעים בפני השתלטות עסקים וגורמים פרטיים על גדות נחלים, ו-6% על השתלטות קיבוצים. כמו כן הוזכרו:

- חוסר פחי זבל וריכוז אשפה לקוי ע"י המתחזקים (6.5%)
 - חוסר גישה לנחלים (5%) ואיכות מים רעה (5%).
- בעיות של סחף לא הוזכרו למעט מרואיין אחד (עובד קיאקים) "שנה שעברה העמקנו את הנחל כי היה סתום לגמרי מסחף".

מפעילי תיירות ושירותי דרך כגון צימרים ומסעדות כמעט לא נתפסים כמזהמים (פחות מאחוז); נזקי קיאקים הוזכרו רק ע"י 3.6%. רק נסקר אחד הזכיר את מהות הנזק המרכזי שנגרם מעסקי הקיאקים לבד מהאשפה (דחיסת האדמה ע"י דריסת הקהל במורד הגישה לנחל, שמפריעה לצומח ולחי התלוי בו); רק מיעוט מקרב המרואיינים (3%) הודו בגרימת נזק לסביבה של היישוב או העסק שלהם; רוב המרואיינים הטילו את האשמה במפגעי הנחל על אחרים, ניכרת התייחסות דו משמעית אצל בעלי/עובדי עסקים אלו:

(עובד קיאקים) "אם זה היה תלוי בי לא היו נוגעים בנחל. ובתור מי שמתפרנס מהנחל, זה מקור הפרנסה שלי, זה מקור התיירות בצפון [...] אל תעשה לטבע מה ששנוא עליך, ואהוב את הנחל כמוך".

(עובד חוות דגים) "טוב להשאיר את הנחל טבעי ופראי כמו שהוא, שיעשו מה שצריך בשביל זה. [...] הנחל של כל המדינה. מבחינת הגבלות כניסה, מוכן לשלם כדי לשמור על איכות הנחל. לא בשביל רווח אישי, אלא כדי לשמור על הקיים".

(עובד בענף דייג ביישוב באיזור) "אם יעצרו את הקיאקים של xxx, לדוגמה, כי מסדרים את הנחל ואני רצייתי ללכת בדיוק, אני מוכן לספוג לטובת השיקום".

(עובד קיאקים) " [...] אין מספיק גשם. אין מים. לא מורידים מכסות לחקלאים והם שואבים כמה שהם רוצים [...] לי אין השפעה. אני לא יכול לשנות את התוואי, לא יכול לגרום שיהיה יותר מים. בגלל שאנו פה אנשים באים. אך לי אישית אין השפעה".

(עובד קייאקים) "על הפנים. אין גשם. אין מים. אינטרסים של קיבוצים תמיד קודמים, אבי חקלאי במושב ומשלם 1.7 לקוב ובגדות שואבים כמה שרוצים. אין דין ואין דיין."

(מנהל שמורה באיזור) "[איזור השמורה] זה מקום עבודה. גומר ונוסע הביתה. אין לי אינטראקציה עם הנחלים, חי פה, זה על בסיס יומיומי כך שזה לא אטראקציה. חלק מהחצר האחורית."

(מנהל אתר תיירות) "[הנחלים] בית סוהר. סיפור הענק וגנו. לא היה, לא היינו פה." (כזכור, בסיפור הענק וגנו, הטבע בגן הענק נובל מאחורי סורג ובריח עליו ומבלבל רק כשהם נפרצים והילדים מבקרים בו...)

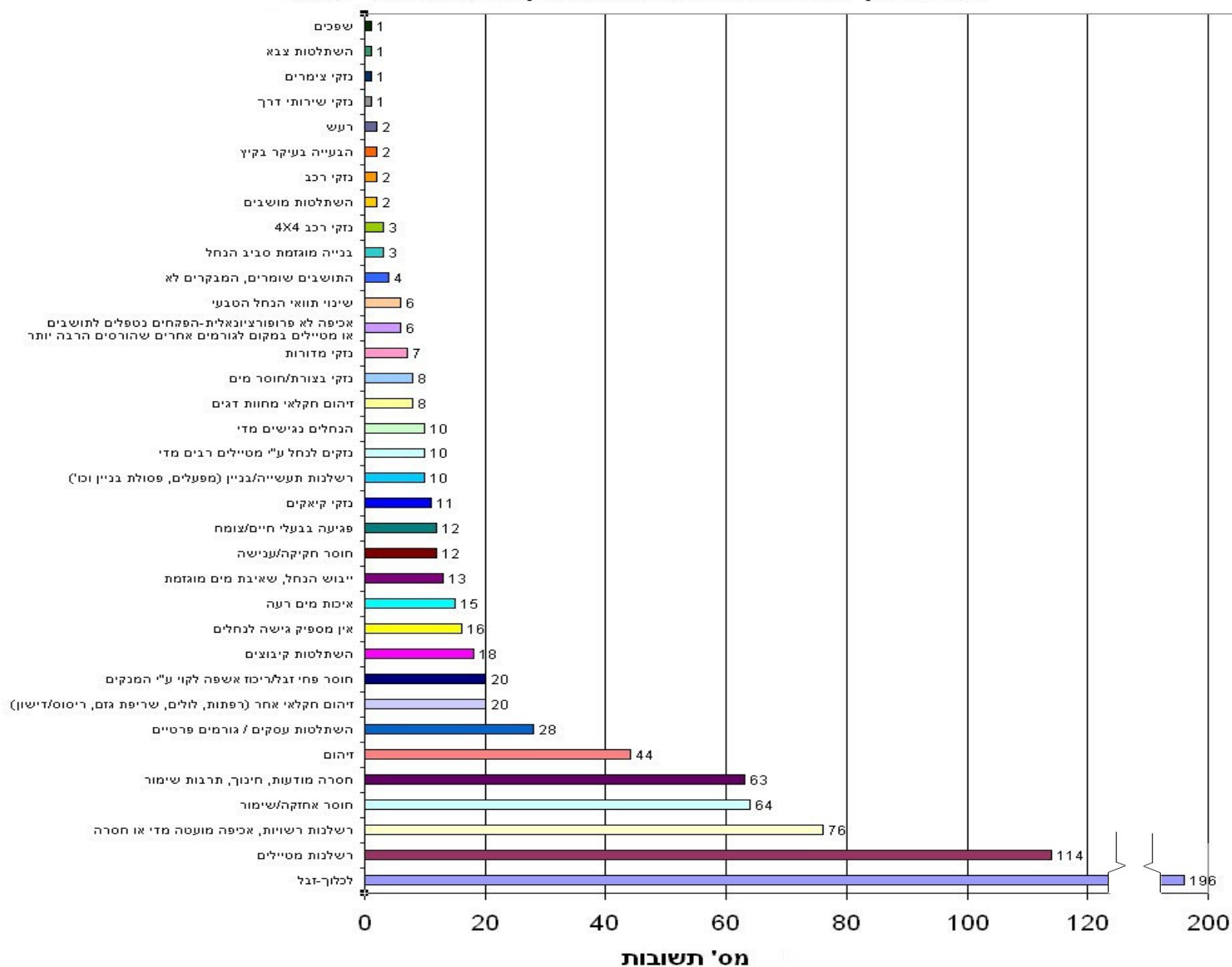
(תיירנית) "חובה שהנחלים ישארו - זה מקור משיכה אדיר. זו מערכת יחסים הדדית, אני לא יכולה בלעדיו ואני לא חושבת שהנחל יכול להתקיים בלעדיו."

(איש ציבור ביישוב בעל בריכות דגים) "מאחר והיום אני לא מנצל את הנחל, לא פוגע, אין השפעה ישירה אלא עקיפה. להיפך אנסה להפיק ממנו יותר. דואגים שמי הבריכות לא יוזרמו לנחל אלא לשימוש חוזר בגידולי שדה וחזרה לבריכות."

חוסר המודעות של החקלאים בולטת אצל מעט המרואיינים שעוסקים בכך: "אני בעד אכיפת חוקים אבל מתנגד לחלוטין לשינוי הסדרי החקלאים. אני לא חושב שחקלאות לצד הנחל פוגעת בו. להיפך - הנחל חי בסימביוזה עם החקלאות. הנוף פה הולך ביחד גם עם החקלאות וגם הנחלים. יהיה רע מאד. משק המים בישראל במצב נוראי. כמות המים הולכת ופוחתת."

"הייתי מוכן לעשות מה שאומרים לי למרות שאני לא חושב שאני מזיק לנחל וכל שינוי בנוגע אלי לא רלוונטי". (חקלאי עם שדות צמודי נחל!)

מהי ראייתך למצב הנחלים כיום בראיה מקומית ומרחבית - פירוט

יחסי גומלין בין התושבים לנחלים

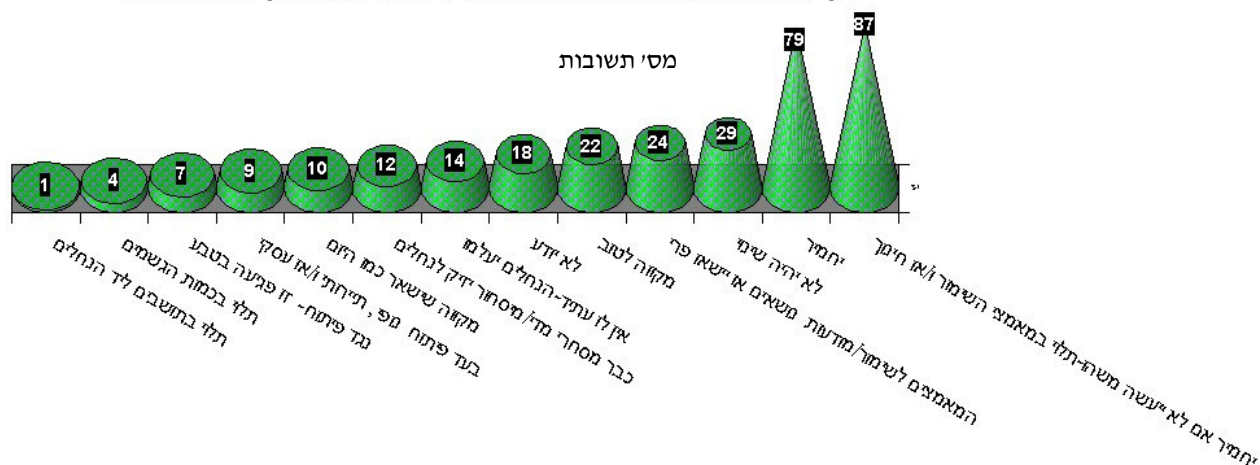
לפי הנתונים, מרבית המרואיינים מגדירים את הקשר בינם לבין הנחלים בתחומי הפנאי/איכות חיים. כ-60% מטיילים בנחלים הרבה או "מפעם לפעם". ההתייחסות הפעלתנית לטבע משתקפת גם בכך שרק 14% הזכירו קשר סנטימנטלי לנחלים (כלומר הנאה שיכולה להתקיים גם ללא יציאה מהבית) לעומת 24% שמושפעים מהנחל באופן אקטיבי יותר, של השריית רוגע, שלווה ו"איכות חיים". רק 14% הגדירו את הנחל כמקור פרנסה.

מבחינת ההשפעה הנתפסת על הנחלים, 64% משוכנעים כי אינם פוגעים בנחל. 17% מגדילים ועושים פעולות "ירוקות" ביוזמה אישית, כמו למשל הרמת זבל כשהם מטיילים בנחל. לעומת זאת, רק 7% הצהירו שהם שומרים ומתריעים על מפגעים, ו-11% משתתפים בפעילויות הסברתיות/חינוכיות (בין אם ביוזמה פרטית ובין אם כחלק מתפקידם).

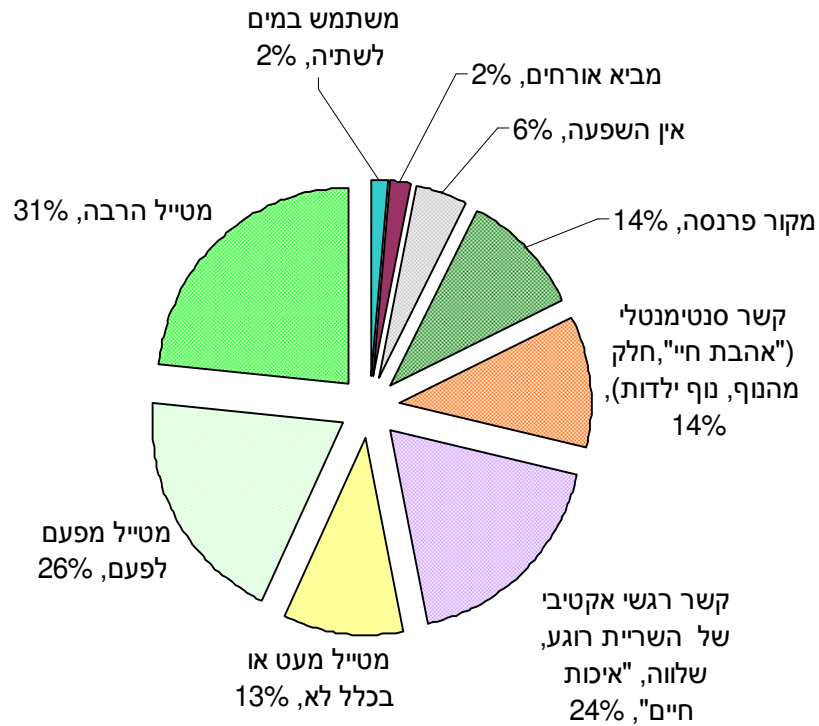
נושא הפגיעה השקטה של החקלאות עולה כאן שוב-לעומת 13% מהמרואיינים שעוסקים בחקלאות, רק 3% מודים בהשפעה שלה על הנחלים (כלומר רק כאחד מכל ארבעה חקלאים).

בשאלה "איך אתה רואה את ההתפתחות העתידית של פעילותיך ביחס למצב הנחלים" ניתנו תשובות ביחס למצב הנחלים עצמם: מחצית מהמרואיינים סוברים שמצב הנחלים יחמיר בכל מקרה או יחמיר אם לא ייעשה משהו בתחומי השימור והחינוך. 13% אינם יודעים או "מקווים לטוב". רק 10% חושבים שלא יהיה שינוי, ו-8% משוכנעים כי מאמצי השימור הקיימים נושאים או ישאו פרי. יתרת התשובות (כ-20%) מתחלקת בין מגמות זניחות.

איך אתה חוזה את ההתפתחות העתידית של פעילותיך ביחס לנחל?

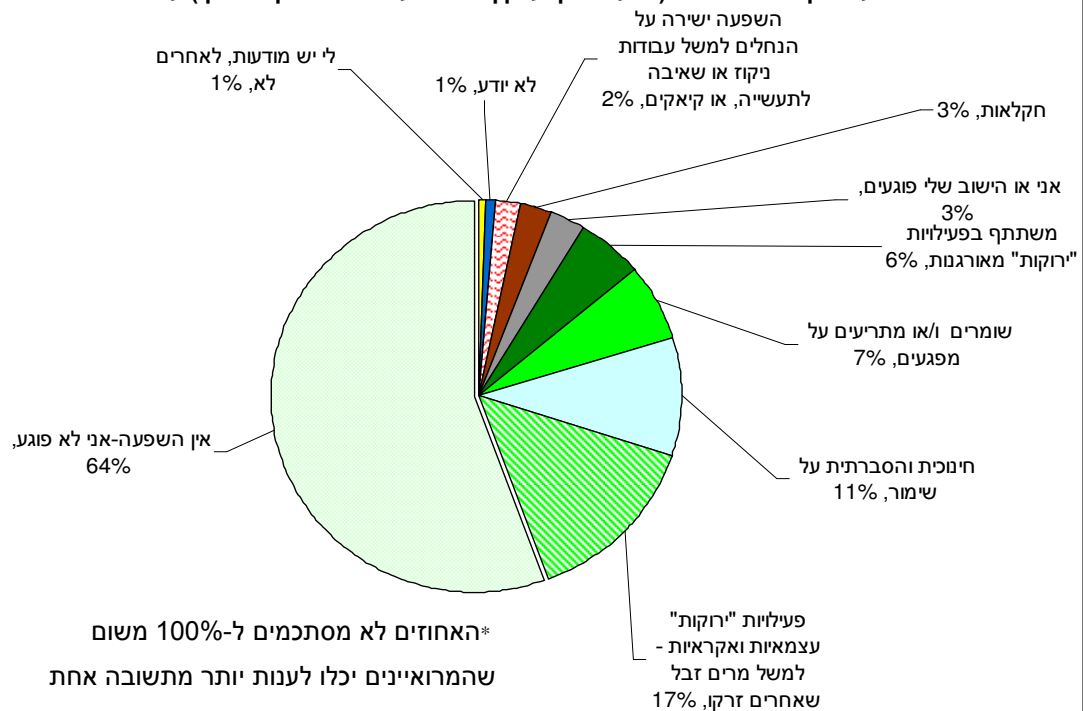

מהי התרומה/השפעה של הנחל על פעילויותיך/עסקיך/בילוי שעות הפנאי שלך?

*האחוזים לא מסתכמים ל-100% משום שהמראיינים יכלו לענות יותר מתשובה אחת

מהי התרומה/השפעה שלך כמשתמש/ת (בפעילויותיך/עסקיך/בילוי שעות הפנאי שלך/מגוריך) על מצב הנחל?

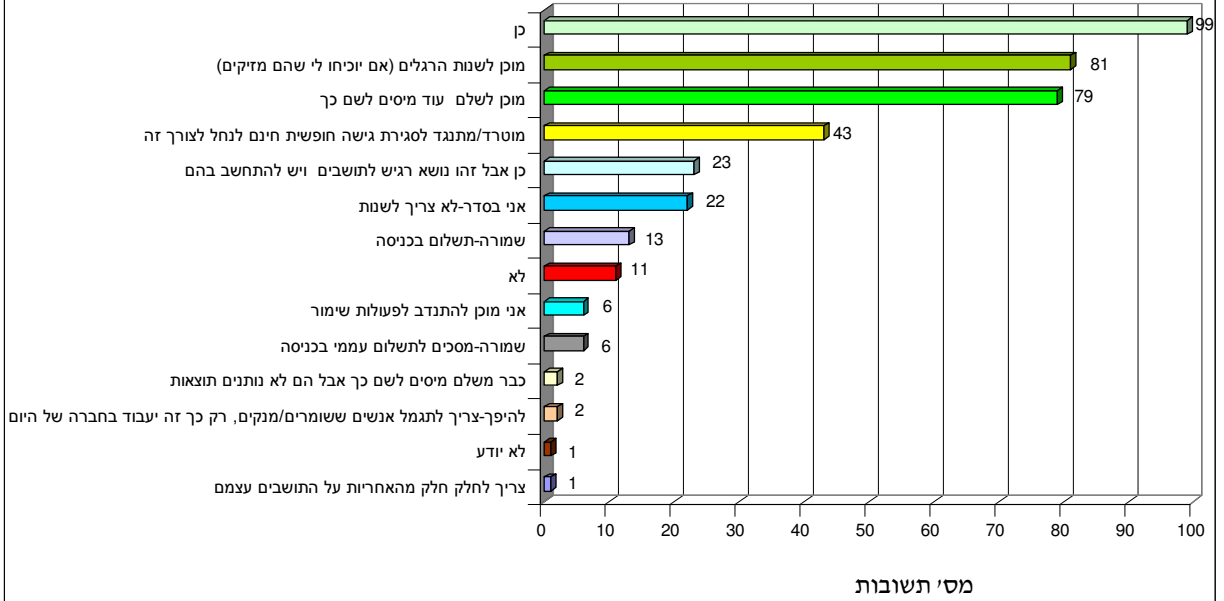
*האחוזים לא מסתכמים ל-100% משום שהמראיינים יכלו לענות יותר מתשובה אחת

גישות התושבים לפתרונות/אסטרטגיות לשימור

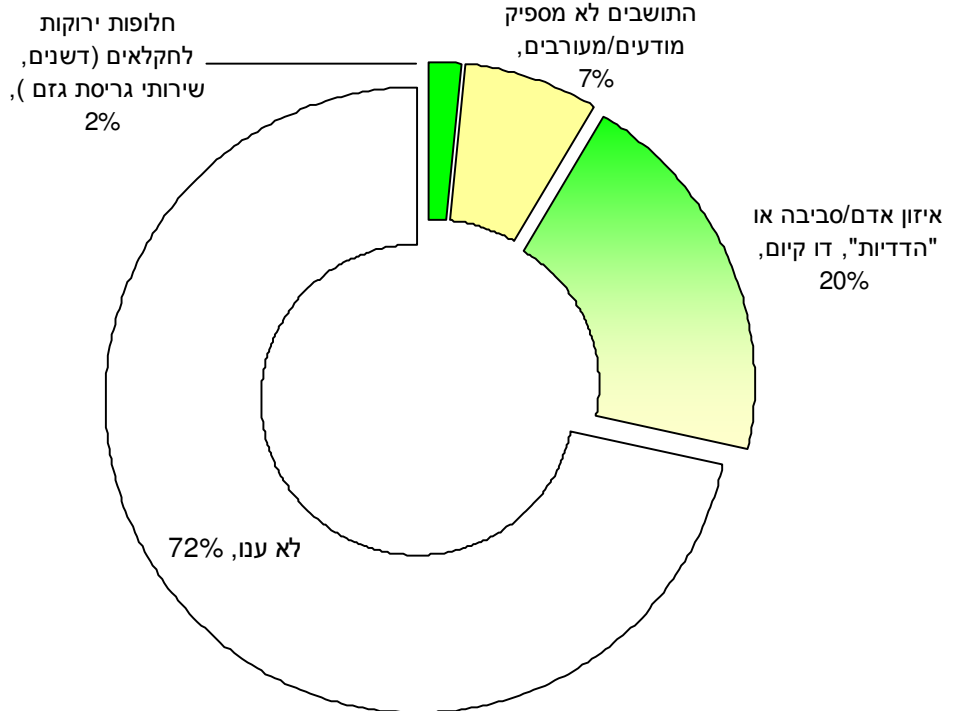
בדומה למגמות הקודמות שהוצגו, יש דאגה בקרב התושבים לנחלים, וכן גם נכונות לוותר על הרגלים ואפילו לשלם מיסים נוספים על מנת לשפר את מצבם. **60% מוכנים לשנות הרגלים מזיקים, ורבע מהמרואיינים אף מוכנים לשלם מיסים לתחזוקת הנחלים.** רק כ-6% הצהירו באופן מפורש על תמיכתם בפתרון של שמורה; לעומת זאת, רק 22% הצהירו שהם מוטרדים מסגירת גישה חופשית לנחלים ו/או מתנים זאת במתן הקלות גישה לתושבים על פני המטיילים (7% טוענים שהם בסדר ואין צורך בשינוי הרגלים, ו-4% נוספים מסרבים לכל הגבלות). כ-2% מוכנים להתנדב לפעולות "ירוקות".

בשאלה החותמת את הסקר, נשאלו התושבים כיצד הם רואים את מערכת היחסים העתידית בינם לבין הנחל, בראייה מקומית ואיזורית. רוב המרואיינים לא ענו על השאלה, 20% ציינו את המושג "איזון סביבתי" או "הדדיות" (הפקת תועלת ממשאבי הטבע, אך גם תרומה להם ושימורם); רק 7% ציינו שהתושבים אינם מודעים או מעורבים מספיק, ו-2% העלו את נושא אספקת החלופות ה"ירוקות" לחקלאים כפתרון (דשנים ידידותיים לסביבה, שירותי גריסת גזם, ומתקנים לטיפול בביוב רפתות).

האם את/ה מוכנה/ה ל"שלם" היום (ואולי גם מחר) בהפחתת הכנסות/הגבלת פעילות/התנהגות אחרת/שינוי הרגלים על מנת לאפשר שיקום מערכת הנחלים, חיזוק כוח החיות העצמי של המערכת והגדלת האטרקטיביות שלה בעתיד?

איך היית רוצה לראות את מערכת היחסים /דו-קיום העתידית/ בין הפעילויות שלך לבין הנחל גם בראייה מקומית וגם בראייה רחבה יותר של כלל האיזור?

ניכרת דאגה בקרב המרואיינים לגורל משאב הנחלים, שברובה עדיין מונעת מהכמיהה הבסיסית שלהם לאיזור ולייחודו בארץ, ורק בחלקה נובעת מאינטרסים כלכליים, (לפי הנתונים, רק מיעוט מהמרואיינים מגדיר את עצמו כמתפרנס מהנחלים).

מצב הנחלים באיזור הסקר (כמו גם עתידו), נתפס כעגום, ואף אם הסיבה המיידית היא ליכלוך המטיילים, רוב המרואיינים רואים בכך רק סימפטום למציאות של "אין דין ואין דיין": חוסר אכיפה (או אכיפה בלתי פרופורציונאלית המציקה לתושבים תמימים במקום לגורמי הנזק הגדולים, שאלו לרוב "מקושרים ומסודרים" עם גורמי האכיפה), חוסר תחזוקה ושימור וחינוך לקוי לאי שמירה על ערכי סביבה; לדעת המרואיינים, אווירה זו מאפשרת לגורמים שונים (תעשיות, בנייה וקיבוצים) להשתלט על גדות נחלים, לסגור אותם לגישת הכלל ולפגוע בטבע, כשאת החשבון צריך לשלם הציבור (בין אם בפגיעה באיכות החיים ובין אם בדמי כניסה ועלויות שיקום; יש גם דאגה להמשך תפקוד הנחלים כמשאב תיירותי מפרנס בעתיד אם ינצלו אותו יותר מדי).

אכיפה ומדיניות בונה משמעותה לא רק מניעת נזקים אלא גם מערכת ברת קיימא המתעלת את הקנסות לטובת אותו איזור פגוע. ישנן מספר תלונות בסקר על שחיתות במערכת המקומית ומדיניות מוטעה, אבל אלו שישנן ממוקדות ביותר:

"(עובד קיאקים) אין אכיפה. זאת הבעיה. מתקשרים לפקח ולא איכפת להם, תמיד הם בדיוק עם הרכב במוסך או עסוקים או לא יכולים או שלא מעניין אותם ולמה בכלל הם צריכים רכב אם הוא כל הזמן "מתקלקל" להם מוכן לשלם לפקחים, רק שתהיה אכיפה. אך פחות פעילות לא תעזור"

ישנה התנגדות לגדרות וחסמים פיזיים, אבל עדיין הבנה של הצורך בבקרה, קונפליקט פנימי מסויים.

"הבניאס בחלקו בעליון שמור בגלל השמורה. החלק התחתון מלוכלך בגלל הזולות של הקיץ. דן יחסית שמור כי הוא ברובו שמורה. שינויים זה בעייה- שלא יהיו גדרות, שירחיקו את הריסוסים מהנחל, יותר נקיון ושמירה, אסור לקחת ממקומיים כסף על הנחל".

" השאלה האם אני מוכן לשנות הרגלים לא הגיונית. כולם מוכנים לשנות הרגלים ברמת הצהרת הכוונות, אבל בפועל מעטים עושים את זה".

"עד שלא יכריזו על החצבני כשמורה יוכלו רק לבלום את המגמה ולא למנוע. החוק כיום חסר שיניים. יש פה מאות מכוניות שחונות לאורך הנחלים, האנשים מזהמים, מתקלחים בסבון בנחל ושוטפים את המכוניות עם סבון בנחל. יש מתנחלים שבאים וקשה מאוד לפנות אותם, בדרך כלל לוקח כל הקיץ ואז עד החורף גם ככה הם עוזבים. זו בעיה קשה. גם בבניאס יש את אותן תופעות. בעיה שלא ניתן להתמודד איתה, משטרה לא עוזרת, מג"ב לא עוזר כלום לא עוזר. צריך חקיקה ואכיפה עם כח וסמכות. לגבי השפעה של סירות וקייאקים, תנועה מסיבית במים צריך לבדוק את ההשפעה שלה על סרטנים וצבים. הפתרון כיום זה להכריז על הנחל כשמורה ולעשות במרחק מהנחל חניונים מסודרים."

(תושב קריית שמונה) "אני רחוק מהנחל. חוץ מהירדן עם הקפיצה עם הטרקטורון מעל הנחל פעם בשבוע אין לי נגיעה."

".. שיאפשרו לתושבי האיזור לקחת פעילות בשמירה על הנחלים כמו פיקוח ורשות שמורות הטבע. לא צריך תואר ראשון בביולוגיה בשביל לשמור על הטבע."

(קב"ט ישוב באיזור)-"הבעיה בקיץ. כמות גדולה של מטיילים. אין כניסות מסודרות לנחל ומטיילים פותחים דרכים לבד. יש בעייה בפיזור פחי זבל. אין מספיק פחי זבל. צריך גם מישוהו שיאסוף מהפחים. השפעה מועטה. אם הייתי יכול לאכוף חוקים עם קורס של המשטרה הירוקה הייתי שמח לעזור. המדיניות של הרשויות מוטעית. הם מעודדים חקלאים להישאר ליד הנחל כי החקלאים סוגרים את הגישה לנחל וכך אפשר לפתור את בעיות התיירות אבל זה עושה הרבה בעיות אחרות."

עם זאת, קיים חוסר מודעות ויחס הפכפך לטבע, רבים ממפעילי עסקים הניזונים מהנחלים, מציגים דאגה לטבע, אך בצד זאת מצפים להמשך ואף הרחבת פרנסתם ממנו, גם לפעילויות מזיקות בעליל, ואינם מבינים (או לא מודים) בניגוד הקיים שבין הדברים.

חוסר המודעות הניכרת היא למורכבות יחסי אדם סביבה שאינה רק שאלה של בחירה "או טבע או פיתוח; או שמורה או הרס" אלא לפתרונות המשלבים ניצול משאבים לכלכלה ונופש, אך בצורה ובבקרה המאפשרת להם להתחדש.

תגובה חוזרת ונשנית היתה שהסקר כללי מדי ואינו חוקר באופן מעשי מספיק את רעיונות האנשים ואת תגובותיהם לאסטרטגיות שונות. "ברור שתושבי האזור רוצים לשמור על הנחלים".

- הצבת רשת ביקורת של מצלמות 7x24.
- פיקוח קהילתי ולא רק חיצוני ; תגמול לאנשים / גורמים שמנקים ושומרים במקום או בנוסף לקניסת מזהמים
- תמיכה בגידולים אורגניים ואנדמיים
- חוקה מקומית
- גיוס קבוע של בסיסי צבא באיזור לניקיונות בנחלים (במקום סריקות בדלי סיגריות בשבילים המרוצפים בבסיס).
- שקילת "קניית" חלק מהאתרים מהבעלים תמורת "כופר" והפסקת פעילותם, חלק מהבעלים יהיו מעוניינים בכך.
- סגירת תחנת הכוח "גן הצפון"
- עצירת בנייה על גדות הנחלים (לדוגמה כפר הנופש בשדה נחמיה)
- העצמת התושבים המקומיים באמצעות הכשרה וידע כך שיוכלו להוות נאמני נחל.

בשל היותו של הסקר מובנה ע"י שאלות פתוחות וללא אפשרות לבחירת תשובה המאפיינת פיתרון או תהליך אפשרי, מצאו רבים מהמרואיניים 'במה' להצהרותיהם ואפשרות 'להוציא קיטור' על האשמים לדעתם במצב הנחלים :

"בראייה שלי על הפנים, גועל נפש, הרסו את כל הנחלים את כל המקומות היפים. אולי בגלל הצימרים. יש צד חיובי ושילי שאי אפשר לישון על הנחל. וגם השתלטויות של בנייה על הנחל, צימרים, קיאקים, לא נותנים ליהנות מהטבע. כמו כפר בלום, עשו שביל יפה אבל סגרו ואי אפשר להיכנס, או כמו קיאקים של חוליות שלא ניתן להיכנס, לעומת להבות הבשן שנישאר אותו דבר כי אנשים לא מכירים ואז לא הורסים. כל אחד בונה איפה שהוא רוצה ואז סוגרים עם אבנים וסלעים. אני שומר על הנחל מבחינת זבל, גם אם צריך לכעוס על אנשים ולהסביר להם. לפני שנתיים הוציאו 80 טון זבל, זה המון. הקיאקים אין לי בעיה איתם אבל אל תהרסו את הנחל בשביל זה, אל תגלחו עצים, אל תשנו את התוואי."

"המצב נוראי. גם מבחינת התיירים שאין אכיפה והם עושים כרצונם כי אין מי שילמד אותם איך להתנהג וגם מבחינת התושבים. אין מודעות לזיהום דשנים. אין פה בעל עסק אחד שאכפת לו מהנחל למרות שהנחל מספק לו פרנסה. כולם פה חושבים שהם אלוהים מבלי לחשוב טיפה קדימה! איזה עתיד? כבר עשינו כל כך הרבה נזקים שאני לא יודע אם הם הפיכים. וכאן אמורים להיכנס המשרד לאיכות הסביבה שלדעתי עם כל הכבוד לא עושה עבודה נאמנה. הם רק יודעים לדבר מבלי באמת לעשות. הם לא מספקים תחלופות לחקלאים. אין חינוך. חצי מהתושבים פה באזור בורים לכל הנוגע לנחלים אז מתי יעשו יחידת הסברה? איך אתם חושבים שיהיה שינוי תודעתי אם אתם יושבים עם ידיים מחובקות? זה בדיחה אחת גדולה. צריך לאכוף חוקים אבל צריך גם לדעת למי לגשת וזה

לא לתושב שבא לשבת על הנחל חצי שעה, אלא לכל הפושעים של הקייקים, המסעדות על הנחלים, החקלאים וכו' וכו' אתם יודעים מי הם. אבל לא רק עם חוקים ושוב אם אתם יוצרים חוקים סביבתיים חדשים תדעו לספק גם דרכים חלופיות. למה אף אחד לא מסביר לחקלאי כמה לדשן? למה לא עושים מחקרים? מי יתן תשובות לחקלאים, המדריך לחקלאי?"

" הבעיות הם בצורה שהרשויות מטפלות באיכות הסביבה. יוצאים חוקים חדשים אבל לא מספקים אלטרנטיבה לחקלאים כמו עם השרופות גום. אומרים לא לשרוף אבל לא מספקים שירותי גריסה- ופה נופלים החקלאים עם השטחים הקטנים. שמים דגש על מה שקל כמו לחלק דוחות למטיילים – או יותר מזה כל כך הרבה אנשים, תושבים, שירדו לשבת ליד הנחל קיבלו דו"ח למרות שהפגיעה שלהם בנחל היא מינימלית אבל כשעוברת מרססת ליד הנחל ונשפך ממנה ריסוס, על זה אף אחד לא מסתכל."

" יש בעייה אחת עיקרית והיא כל השחיתויות במועצה. בסוף הנחלים ישארו רק לעשירים. ככה זה עובד במדינה שלנו. אני חושב שצריך לאכוף את החוקים הקיימים ולא רק נגד תיירים ותושבים שמגיעים לנחל. צריך גם לדאוג שכל הקיבוצים, המושבים ובעלי העסקים שיושבים על הנחל יתחילו להפנים את החוקים הסביבתיים."

" בפנאי יוצא בערב לנקות. גם בבניאס התחתון עוסקים בפעילות כזו. באישי לא הולך לנחל למקומות מסודרים, אין לי מה לעשות שם."

" צריך לדאוג שיפסיקו לישון ליד הנחל ושלא יכנסו עם מכוניות. וגם אם זה בעייה גדולה, בקייץ זה מסריח. חובה לשתף את התושבים בכל הנעשה אין לנו מושג!!!! לא מזמן בנו טיילת ליד שדה נחמייה ולא סיפרו לנו וכתרו הרבה עצים. זה הכעיס מאד את התושבים."

פרויקט LIFE מקורות הירדן, אדם וטבע			
סקר עמדות/רצונות הציבור הגובל בנחלי האיתן באיזור התכנון			
לפי סעיף 12 בפרק המתודולוגיה בהצעת התכנון מינואר 2006			
נייסחות פרטנית למיגזרי תיירות, מסחר ושירותי דרך, תעשייה, חקלאות, משק, מגורים, חינוך, תרבות ומוסדות אחר			
שאלון לנציגי/מפעילי/יזמי/רכזי/עובדי/תושבי המיגזרים הנ"ל			
לראיון מובנה פנים אל פנים; מילוי ע"י המראיין			
			שלום,
אנו עורכים סקר עמדות ורצונות הציבור הגובל בנחלי מקורות הירדן, במסגרת פרויקט LIFE המשותף למועצות האזוריות הגליל העליון ומבואות חרמון, רשות ניקוז כינרת המשרד לאיכות הסביבה, משרד החקלאות, קרן קיימת לישראל, החברה להגנת הטבע, רשות הטבע והגנים, מינהלת הכינרת ועוד.			
מטרת הפרויקט לשפר את איכות הסביבה באיזור מקורות הירדן (ארץ פלגי מים, עמק החולה ועד הכינרת).			
הפרויקט כולל תחומי פעילות נרחבים מתכנון פיזי, תכנון מימשקי, חינוך, הסברה, מחקרים וסקרים, סדנאות ומיפגשים של שיתוף ציבור.			
הסקר הנוכחי נועד ללמוד על עמדות ורצונות הציבור הגובל בנחלים, ביחס לעתיד הנחלים ויחסי הגומלין עם מיגזרי פעילות שונים כמו מגורים, תיירות, חקלאות וכו'.			
המידע שתמסור/תמסרי לא יפורסם בזיקה לזהותך אלא בריכוז מיצרפי של כלל המשתתפים בסקר			
אודה לך אם תקדישי/י כחצי שעה להשיב על מספר שאלות.			
1			מהי ראייתך למצב הנחלים כיום בראיה מקומית ומרחבית אנא פרטי/י
2			מהי התרומה/השפעה של הנחל על פעילויותיך/עסקיך/בילוי שעות הפנאי שלך?
3			מהי התרומה/השפעה שלך כמשתמש/ת (בפעילויותיך/עסקיך/בילוי שעות הפנאי שלך/מגוריך) על מצב הנחל?
4			איך את/ה חוזה את ההתפתחות העתידית של פעילויותיך ביחס לנחל?
5			האם את/ה מוכנה/ל"שלם" היום (ואולי גם מחר) בהפחתת הכנסות/הגבלת פעילות/התנהגות אחרת/שינוי הרגלים על מנת לאפשר שיקום מערכת הנחלים, חיזוק כוח החיות העצמי של המערכת והגדלת האטרקטיביות שלה בעתיד?
6			איך היית רוצה לראות את מערכת היחסים /דו-קיום העתידית בין הפעילויות שלך לבין הנחל גם בראייה מקומית וגם בראייה רחבה יותר של כלל האיזור?

